

El necessari,
el bàsic diminutiuDEMÀ
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Sempre hem estat vigilats

Sempre amatents a destacar el pitjor de la nostra societat, en un criticisme profundament –i paradoxalment– acritic, darrerament ens hem dedicat a mostrar fins a quin punt les nostres vides han arribat a estar sota controls ocults i perversos. Si tingués temps i oportunitat, m'agradaria molt poder-me dedicant durant una temporada a investigar aquest tipus de psicopatologia tan estesa que consisteix a tenir hiperdesenvolupada una mirada dramàticament negativa sobre els temps actuals, i convertir-la després en un relat truffat de conspiracions paranoïques.

PERÒ TORNEM A LA SOSPITA d'estar vigilats. No la negaré pas. Tot al contrari: el que cal desmentir és que això sigui cap novetat. Sempre n'hem estat, de vigilats, i sempre ens hem vigilat els uns als altres tant com hem pogut. O, per ser encara més exactes, sempre hem estat vigilats segons les capacitats del moment i a l'alçada dels desafiaments que calia encarar segons la complexitat organitzativa de cada societat. Prou que sabem, ni que sigui per la lectura de bones novel·les, com era d'asfixiant el control social en el món rural i les petites capitals de comarca. ¿Recordeu *Laura a la ciutat dels sants* de Miquel Llor? I bé que tenim constància de les fugides que va provocar la postguerra espanyola per evitar els estigmes i les persecucions polítiques. ¿Heu llegit *Un home que se'n va* de Vicenç Villatoro?

DE FET, LA FUGIDA cap a les grans ciutats buscant l'anonimat en les relacions personals deu ser una de les causes més rellevants dels moviments migratoris, després de les econòmiques i de les guerres. Per bé que després, en l'estela de la permanent insatisfacció, quan ja havíem generalitzat l'anonimat, hem tornat a enyorar –i a idealitzar ingènuament– les relacions cara a cara com a espai d'autenticitat. Una *autenticitat*, d'altra banda, que, si la recuperéssim de veritat, tardaríem ben poc a tornar-ne a fugir.

COM HE DIT, TOTA SOCIETAT porta les formes de control als límits de les seves possibilitats. L'anàlisi dels *big data*, extraordinàriament útils per gestionar una creixent complexitat social que, d'altra banda, ens fa la vida tan confortable, hauria estat inútil en una societat rural. N'hi havia prou amb el control visual directe i amb la xafarderia. O amb el rumor, que, per cert, és un mecanisme que no tan sols no ha desaparegut mai del mapa, sinó que les noves xarxes socials han contribuït a situar-lo, novament, al centre dels combats socials, polítics i comercials (vegeu *Rumors en guerra*, Marc Argemí). I després de la tafania va venir la televisió, un altre

DAVID BORRAT

La veritable
qüestió és
la capacitat
individual
i col·lectiva
de defensar-se
de les diverses
formes de
control social

instrument de control que s'ajusta com l'anell al dit a la metàfora del panòptic de Michel Foucault a *Vigilar i castigar* (1975): la possibilitat de "control sense ser vist". Un discurs, l'audiovisual, que Neil Postman enviaria a l'infern a *Divertim-nos fins a morir* (1985) i que Giovanni Sartori, en el seu aclamat *Homo videns* (1997) –un pamflet conspiratiu al gust dels més malpensats–, acabaria de demonitzar.

NO SERIA DIFÍCIL, doncs, fer una llista de les distintes formes que el control social ha pres al llarg de la història, totes abans de l'arribada de les xarxes socials. I novel·les com *Un món feliç* d'Aldous Huxley (1932) o *1984* de George Orwell (1949) ja ens n'havien anticipat moltes claus. Tanmateix, des del meu punt de vista, la veritable qüestió que han plantejat les diverses formes de control al llarg de la història no és que hi siguin, sinó la capacitat individual i col·lectiva de resistir-hi i defensar-se'n. Que se'ns vulgui controlar em sembla inevitable i, fins a un cert punt, necessari i tot. El que ens hauria de preocupar és si som més, menys o igual de capaços d'escapar-nos-en.

“Ei, hola, que te'n recordes, de mi?”, em pregunta l'home ben cuidat, ben vestit, ben afaitat, tan polit, tan elegant. Duu un barret de dandi i roba d'estiu, de color tabac, d'aquesta que hom es posaria per anar a una festa del Gran Gatsby. “No, esclar, no te'n recordes”, afegeix. I jo li explico que em passa una cosa: que no sóc capaç de recordar les cares de les persones que conec molt bé. Veïns, amics, tertulians de la tele, col·legues de feina... Puc fer-li un petó a qualsevol que em saludí pel nom, és com si els meus ulls no sabessin reconèixer algú fora de context. Però llavors s'identifica. Sóc en tal. I resulta que és un fotògraf de moda. Es veu que ell i jo vam treballar junts en una revista, a l'època aquella que les revistes tenien diners per pagar reportatges. “I tu també has vingut a treballar?”, li pregunto.

Perquè per circumstàncies laborals sóc en una associació que dona feina a persones amb disminució psíquica. Fan vi, projectes de jardineria, menjar per emportar-se... Hi he anat per un programa de Catalunya Ràdio. I com que a l'esplanada del recinte hi ha parades, inflables i furgonetes amb menjar d'aquestes que ara estan de moda, m'hi passejava per fer temps. Però ell somriu i fa: “No, no he vingut a treballar, no, no. És que jo, aquí, hi tinc una germaneta”.

Ha dit “germaneta” i no “germana”. El diminutiu em sacseja el cor. Germaneta. Com als contes d'en Folch i Torres. És clar que no pot ser una germana, és una germaneta. De cop, tota la superficialitat que ens envoltava (la superficialitat necessària en les converses breus de coneguts) s'esvaeix. Ell és aquí. Ha vingut. Ha vingut per la seva germaneta. La deu estimar molt. Germaneta. Germaneta. Quina paraula més bèstia, més dolça, quina declaració d'intencions, pobre de tu que li facis res, a la meva germaneta. La seva germaneta.

EMPAR MOLINER

Assessor:

"I que tinguin el parc ben a prop. I que mentre facin la migdiada hi hagi silenci i un bon soroll mentre mengen. I que gaudixin de cada racó. I que es despertin amb bona cara. I que tinguin ganes de convidar els seus amics. I a l'hivern entre 19 i 21 graus..."

Casal:

"Tot claríssim!"

Solvía.cat

Els nostres assessors personals t'ajutaran abans, durant i després.

Informa-te'n al 902 333 131
o a les oficines
del grup Banc Sabadell.

Solvía
La Immobiliària Personal

